

Strieborná zberateľská minca Jozef Murgaš – 150. výročie narodenia

Pri príležitosti 150. výročia narodenia Jozefa Murgaša, popredného vedca a vynálezcu, vydala Národná banka Slovenska 20. januára 2014 striebornú zberateľskú mincu.

Minca realizovaná podľa návrhu akad. sochára Ivana Řeháka

Priekopník rádiotelegrafie Jozef Murgaš (17. 2. 1864 Jarabíková, dnes súčasť Tajova – 11. 5. 1929 Wilkes-Barre, USA, Pensylvánia), rímskokatolícky kňaz, maliar a politik, patrí k vedcom a vynálezcom svetového formátu. Svojimi vynálezmi podstatnou mierou prispel k zdokonaleniu rádiotelegrafickej technológie. Počas pôsobenia vo Wilkes-Barre získal viacero patentových práv na vynálezy. Na ich praktické využitie bola v roku 1905 založená účasťinná spoločnosť, ktorej bol akcionárom. Z jej prostriedkov vybudoval laboratórium a dal vo Wilkes-Barre postaviť skúšobnú vysielačiu a prijímaciu stanicu. Prvé verejné vysielanie sa uskutočnilo 25. 6. 1905. Vyslal a zachytil pri ňom bezdrôtové signály z diaľky 35 km. Jeho nový princíp prenosu vyvolal v tom čase veľký ohlas. Jozef Murgaš patril medzi najvzdelanejších Slovákov svojej doby. Nebol však len výnimočný vedec, ale aj mimoriadne šľachetný človek a národovec. Viac ako 30 rokov pôsobil ako farár vo Wilkes-Barre, kde pomohol vybudovať kostol, školu, knižnicu, telocvičňu, park i kúpele. Na tieto stavby sám prispel nemalými prostriedkami, ktoré dostával za svoje patenty a vynálezy. Bol zakladajúcim členom Slovenskej ligy v Amerike a spoluautorom

jej memoranda. Počas prvej svetovej vojny sa angažoval za vytvorenie spoločného štátu Čechov a Slovákov a presadzoval rovnoprávnosť Slovákov v ňom. Bol tiež jedným zo signatárov Pittsburskej dohody.

Na výtvarný návrh mince vyhlásila Národná banka Slovenska v januári 2013 verejnú anonymnú súťaž, do ktorej bolo predložených dvanásť výtvarných prác. Komisia guvernéra NBS na posudzovanie výtvarných návrhov slovenských eurových mincí ich hodnotila v marci 2013. Jej odborným poradcom bol Ing. Jozef Roman, zástupca Slovenského technického múzea v Košiciach.

V zmysle odporúčenia komisie schválila Banková rada NBS na realizáciu výtvarný návrh akademického sochára Ivana Řeháka, ktorý v súťaži získal prvú cenu. Komisia na návrhu ocenila modernú a dynamickú modeláciu. Vyzdvihla tiež formálnu a obsahovú vyváženosť averznej i reverznej strany s motívmi zdôrazňujúcimi činnosť Jozefa Murgaša a najvýznamnejšie výsledky jeho celoživotnej práce. Na averze návrhu je stvárnený anténový stožiar vysielačky signálu bezdrôtovej telegrafie vo Wilkes-Barre v USA, ktorú Jozef Muraš navrhol a pomocou ktorej uskutočnil prvé

(Pokračovanie na 3. str. obálky)

Strieborná zberateľská minca

Jozef Murgas – 150. výročie narodenia

(Pokračovanie z 2. str. obálky)

2 cena Mgr. art. Alžbeta Malcová a Pavel Károly

3 cena Karol Ličko

úspešné vysielanie. Kompozícia je vhodne doplnená líniami naznačujúcimi rádiové vlny. Reverzu dominuje výstižný charakteristický portrét Jozefa Murgaša. Celá kompozícia je zasadená do siločiar, ktoré naznačujú zemeľu symbolizujúcu celosvetový dosah jeho vynálezov

Druhú cenu bola udelená návrhu, ktorý v spolupráci vytvorili Mgr. art. Alžbeta Malcová a Pavel Károly. Ich návrh zaujal kvalitným sochárskym spracovaním averzu i reverzu. Kompozícia averzu je postavená na ústrednom motíve veži vysielacieho stožiaru, ktoré dobre dopĺňa symbolika rádiových vln. Na reverze je dominantný asymetricky umiestnený portrét Jozefa Murgaša, ktorý na pravej strane kompozične vyvažuje reliéfne zobrazenie elektrického transformátora, jedného z Murgašových vynálezov.

Tretiu cenu získal Karol Ličko, ktorý na averze zobrazil Murgašove vynálezy – anténový stožiar vysielajúky vo Wilkes-Barre a elektrický transformátor. Na reverze je portrét Jozefa Murgaša doplnený o architektúru kostola, ktorý je odkazom na jeho pôsobenie ako farára.

Strieborná zberateľská minca v nominálnej hodnote 10 eur má priemer 34mm a hmotnosť 18 g. Je vyrazená zo striebra s rýdzosťou 900/1000 v Mincovni Kremnica. Na hrane je uvedený nápis do hĺbky „PRIEKOPNÍK BEZDRÔTOVEJ TELEGRAFIE“. Vyrazených bolo 3 400 kusov mincí v bežnom vyhotovení a 6 300 kusov mincí v proof vyhotovení.

Dagmar Flaché
Foto: Štefan Fröhlich